

NDFF Open Data Beleid

Op 17 december 2024 heeft het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân het Opendata beleid voor de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) vastgesteld.

Inleiding

De NDFF bevat gevalideerde natuurgegevens van zowel overheden als private partijen. Vanaf 1 januari 2025 stelt de NDFF open data beschikbaar. Dat betekent dat straks iedereen gratis de NDFF kan raadplegen en data kan opvragen. Daarbij wordt rekening gehouden met gevoelige informatie: bijvoorbeeld persoonsgegevens en waarnemingen van kwetsbare soorten. Persoonsgegevens kunnen worden afgeschermd en waarnemingen van kwetsbare soorten kunnen worden vervaagd. Daardoor is de precieze plek van de waarneming niet te zien of wordt deze vertraagd weergegeven. In het Opendata beleid zijn de spelregels hiervoor vastgelegd.

Beschikbaarstelling van open data

Afnemers van open data moeten deze bij gebruik citeren, inclusief de datum van raadpleging van de NDFF. Hiervoor wordt een standaardcitatie aangeleverd bij elke export.

Veel open data zijn **anoniem** toegankelijk, inclusief publieksversies van beveiligde data.

Specifieke open data komen alleen vrij voor **afnemers met een account**, na achterlating van een geldig email-adres.

Beveiligde data

Een gedeelte van de data is niet (volledig) open beschikbaar, omdat er zwaarwegendere belangen zijn dan openbaarmaking. Dit zijn de zogenaamde beveiligde data.

Beveiligde data worden alleen in detail beschikbaar gesteld aan geautoriseerde organisaties of personen, en onder voorwaarden. Daarbij geldt een onderscheid voor eigen data en data van anderen. Eigen data zijn altijd in detail beschikbaar voor een bronhouder. Voor toegang tot beveiligde data van anderen moet een onderbouwd belang worden aangetoond dat toegang tot de gevraagde beveiligde data rechtvaardigt. Daarvoor dient een toets te worden uitgevoerd op de legitimiteit van de aanvraag. De NDFF toetst de legitimiteit van een ingediende aanvraag aan de hand van vastgestelde gebruikstypen waarvoor open data ontoereikend is. Tevens dient de aanvraag te worden gedaan vanuit een organisatie of persoon die aantoonbaar beschikt over adequate kennis en kunde.

Vastgestelde gebruikstypen zijn:

- Milieueffectrapportage (MER)
- (verkenning) onderzoek natuurwaarden vanuit ruimtelijke ordening
- toetsing Omgevingswet (voorheen Wet natuurbescherming)
- uitvoering gedragscode
- uitvoering natuurbeheer
- beheer- of beleidsevaluatie (incl. beheerplan)
- (beleid)rapportageverplichtingen (HR, VR, RL, ..)
- onderzoek ter verbetering van onze kennis over soorten, populaties, verspreiding, ecologie, methodiek

Er zijn twee diensten beschikbaar voor beveiligde data: (i) gegevenslevering op projectbasis en (ii) structurele toegang.

(i) Toegang op projectbasis

Voor incidenteel gebruik kunnen afnemers met een account een gemotiveerd verzoek tot export van gespecificeerde data indienen. Zij maken zich kenbaar als persoon, en zullen ook naam, telefoonnummer, eventuele organisatie en motivatie van hun aanvraag indienen. Ook dienen zij voorwaarden voor gebruik van beveiligde data te hebben ondertekend vóór gegevenslevering. De aanvragen worden beoordeeld door de uitvoeringsorganisatie conform richtlijnen; in geval van aanvragen buiten vastgestelde kaders kan een aanvraag worden voorgelegd aan de Commissie 'open data beleid'. Als het verzoek wordt goedgekeurd, ontvangt de aanvrager de gegevenslevering.

(ii) Structurele toegang

Voor organisaties die structureel behoefte hebben aan beveiligde data voor uitvoering van hun werkprocessen is het mogelijk om te worden opgenomen in het **register geautoriseerde organisaties**. Deze geregistreerde organisaties verkrijgen onder voorwaarden structurele toegangsrechten tot beveiligde data. Het register bevat de naam van geautoriseerde organisaties en het organisatieprofiel waartoe zij behoren. In de organisatieprofielen is vastgelegd op basis van welk gebruiksdoel(en) de toegang wordt

verleend. De vastgestelde organisatieprofielen komen voort uit staande praktijk, omdat het uitgangspunt is dat de huidige typen afnemers met toegang tot het Uitvoerportaal toegang blijven houden. Organisaties die in aanmerking willen komen voor geautoriseerde toegang dienen zich bij de uitvoeringsorganisatie aan te melden. Indien zij passen binnen de omschreven organisatieprofielen wordt toegang verleend. Aanvragen van organisaties die structurele toegang wensen, die niet vallen onder de vastgestelde profielen, en een onderbouwde casus indienen waarom toegang op projectbasis ontoereikend is, worden door de Commissie beoordeeld.

De vastgestelde organisatietypen zijn:

- i. rijksorganisaties
- ii. provincies
- iii. waterschappen (via koepel Unie van Waterschappen)
- iv. gemeentes (via koepel VNG)
- v. kennisinstituten (TO2-federatie)
- vi. terreinbeherende (natuur)organisaties
- vii. nutsbedrijven
- viii. actief in de privaatrechtelijke zakelijke markt voor ruimtelijke ordening in het kader van Omgevingswet of ecologische kennisontwikkeling, advies en onderzoek ('ecologisch adviesbureaus').

Toegang tot en gebruik van beveiligde data is gebonden aan strikte voorwaarden. Personen die aanvragen indienen, of organisaties met structurele toegang tekenen vooraf voor deze voorwaarden. Betreffende personen en organisaties zijn verantwoordelijk voor inrichting van techniek en processen binnen de organisatie ter waarborging van correct intern gebruik.

Voor de volledige beschrijving van het Opendata beleid zie de bijlage.

NDFF Open Data Beleid

12 juni 2024

1 Systematiek

Leeswijzer voorstel

Deze systematiek voor het Open Data Beleid is tot stand gekomen na zorgvuldige compilatie van opgehaalde input bij experts van ecologie, techniek, open data en wetgeving en toetsing en verrijking door de werkgroep open data beleid. In de schriftelijke consultatieronde opgehaalde input is verwerkt tot een voorstel aan de Programmaraad ter toetsing. De feedback van de Programmaraad is verwerkt. De stuurgroep Transitie NDFF heeft de systematiek op 26 april 2024 vastgesteld.

De gehanteerde definities van veelgebruikt termen staan omschreven in Bijlage 1.

1.1 Open data beleid

Aan de NDFF samenwerkende organisaties stellen dat openbaarmaking van natuurinformatie de natuur in principe ten goede komt. Om natuur te onderzoeken, beschermen of te beheren dien je tenslotte te weten waar soorten zich bevinden. Dit beleid is gebaseerd op relevante wet- en regelgeving (zie Bijlage 2 voor de meest relevante wetten en regels). De wettelijk verankerde NDFF zal daar aan gebonden zijn, omdat deze juridisch een overheidsdatabank zal zijn. De NDFF is essentieel voor het faciliteren van hergebruik van natuurdata, en het zorgvuldig openbaar maken van data die ten grondslag ligt aan publieke taken. Om beide redenen is het voeren van een open data beleid, met duidelijke tenzij, een expliciet onderdeel van de NDFF-transitie.

Echter, de NDFF bevat veel meer data dan uitsluitend die van overheden. De NDFF is succesvol doordat ook private partijen, veelal actief met vrijwilligers, hun data delen. Voor een bruikbare NDFF nu en in de toekomst is het belangrijk dat derden hun data blijven delen, en daarvoor is medezeggenschap over datagebruik nodig. Zorgvuldige openbaarmaking is essentieel, alleen dan delen bronhouders hun natuurgegevens zo volledig en gedetailleerd mogelijk met de NDFF. Dat versterkt de (her)bruikbaarheid en de archivering zonder dataverlies. In de basis streven alle in de NDFF samenwerkende partijen ernaar om data zo veel mogelijk vrij (gratis) en open beschikbaar te stellen voor afnemers, maar daarbij gelden wel uitgangspunten om dat mogelijk te maken (Bijlage 3). Deze uitgangspunten zijn nader uitgewerkt en opgenomen in dit document.

Het open data beleid dient openbaar te zijn, juridisch houdbaar en (technisch) uitvoerbaar. Daarbij dient publiek inzichtelijk te zijn welke data(sets), met welke argumentatie, niet publiek open zijn ('beveiligde data'). Ook is transparantie vereist over wie toegang heeft tot welke delen van de informatie en wat men daarmee mag. Bovenal wordt gestreefd naar eenvoud zonder de zorgvuldigheid te verliezen.

Om de uitvoering, kwaliteit, toekomstbestendigheid en praktische uitvoerbaarheid van dit beleid te waarborgen wordt een onafhankelijke commissie opgericht en wordt het beleid verankerd in een AMvB onder de Omgevingswet. Daaronder valt het toezien op zorgvuldige toegang tot, en gebruik van beveiligde data; het toezien op actualisatie van de lijst kwetsbare soorten; afhandeling van meldingen van misbruik. In deze commissie zijn bronhouders sterk vertegenwoordigd om te waken over het door hen verleende gebruiksrecht. De commissie wordt ondersteund door de uitvoeringsorganisatie.

1.2 Open data

De NDFF bevat natuurgegevens ('waarnemingen') en eventueel bijbehorende uitgebreide natuurgegevens (survey-informatie zoals vastlegging van bezoeken met getelde soorten, vastleggingen van afwezigheid ook wel 'nulwaarnemingen'). Natuurgegevens zijn georganiseerd in datasets voorzien van metadata. Metadata bevat informatie over met welk doel welke data op welke wijze en door wie zijn verzameld en worden beheerd. Waarnemingen of datasets kunnen worden verrijkt met verwijzingen ('links') naar aanvullende informatie zoals bewijs, bijbehorende rapportage of gerelateerde niet-biologische datasets.

Bronhouders delen natuurdata met de NDFF standaard als open data. De open datasets bestaan uit de volgende datatypen:

Kernsets

- Datasets met metadata
- Open data inclusief de publieksversie van beveiligde data
- Open media
- Survey-informatie
- Woordenboek met geregistreerde codes en kenmerken

Ondersteunende sets

- Lijst kwetsbare soorten
- Register van Geautoriseerde organisaties
- Geanonimiseerde metadata van exports
- Geanonimiseerde informatie van meldpunt misbruik (jaarlijks)

Open data is vrij van persoonsgegevens en herleidbare data. Dit betreft persoonsgegevens zoals waarnemersnamen, en in incidentele gevallen informatie van looproutes. Ook tekstvelden zijn niet beschikbaar als open data vanwege het risico dat deze persoonsgegevens bevatten zoals namen of telefoonnummers. Waarnemingen van aantrekkelijke, maar niet kwetsbare soorten komen vervaagd of vertraagd beschikbaar indien deze kunnen leiden tot directe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van burgers. Zoals een verdwaalde bijzondere vogel die veel bekijks trekt op particuliere grond. Op dit moment is daar nog geen lijst voor opgesteld, omdat deze data momenteel al met vertraging in de NDFF komt waardoor risico's voorlopig voldoende zijn afgedicht.

Open data omvat ook de publieksversie van beveiligde data, zie paragraaf 1.3.

Afnemers zien standaard alleen gevalideerde waarnemingen, omdat deze geschikt zijn voor hergebruik in de volle breedte. Ook gevalideerde data kent valkuilen in gebruik, met name in gedetailleerde, niet-geaggregeerde vorm. Daarom moet de afnemer worden geïnformeerd over beperkingen van data in een datadisclaimer en aandachtspunten van gebruik. De afnemer bevestigt middels een vinkje de inhoud te hebben gelezen en ernaar te handelen. Voor de volledigheid worden deze documenten mee verzonden met downloads. Dit is ook een vereiste voor behoud van medewerking en vertrouwen van bronhouders. Ongevalideerde waarnemingen en survey-informatie zijn pas beschikbaar nadat afnemer nadrukkelijk is gewezen op de disclaimer. Dit kan middels een wegkijkbare melding en/of een 'geavanceerde modus'. Bronhouders geven aan dat dit nodig is om vertrouwen te hebben en te houden.

Afnemers van open data moeten deze bij gebruik citeren, inclusief de datum van raadplegen. Dit is nodig voor traceerbaarheid, om recht te doen aan het levende karakter van de databank, ter beperking van risico's op misinformatie vanwege oude kopieën en bovenal als waardering naar geleverde inspanning om alle data te verzamelen, valideren en beschikbaar te stellen. Om dit te faciliteren wordt een standaardcitatie aangeleverd bij elke export inclusief citeerbare, persistente URL. Deze pagina toont de zoekvraag en metadata, zoals aantallen waarnemingen per soortgroep, beleidscategorie en bronhouder. Afnemers van data horen conform 'best practices' de gedownloade data te citeren, eventuele datasetselectie en -bewerking te beschrijven, en inzicht te geven in afwegingen en analyse die tot oordelen op basis van NDFF-data leiden. Deze werkwijze verdient aanbeveling bij gebruik van NDFF-data voor publieke taken.

De voorziene wettelijke verankering geeft leden van de werkgroep vertrouwen in de toekomstbestendigheid van de NDFF en geeft afdoende bescherming van haar inspanning tot bundeling, validatie en

beschikbaarstelling. Daardoor is volgens de werkgroep open data beleid geen limiet nodig op export-grootte. Bovendien mag er geen harde limiet zijn voor open data van overheden. Daarnaast biedt een limiet schijnveiligheid omdat men een API herhaald kan bevragen. Het ligt voor de hand om geleidelijk en zorgvuldig over te gaan van de huidige limiet naar een limietvrij systeem, naar gelang de techniek dat toestaat.

1.2.1 Open maar overwogen als tenzij

De werkgroep open data beleid heeft een afweging gemaakt of bepaalde informatie open mag zijn. Voor de hieronder omschreven informatie is de inschatting gemaakt dat openbaarheid zwaarder weegt dan het genoemde belang. In deze werkgroep waren vertegenwoordigd: soortenorganisaties, Sovon, provincies, LNV, Defensie, BZK, VNG, RWS, groene adviesbureaus, Waarneming.nl. Bij deze afweging zijn expertoordelen gebruikt omdat geschikte cijfers en bewijzen niet beschikbaar zijn.

- Beschermde soorten (VHR, nationaal) vanwege gevoeligheid voor moedwillige aantasting
 - o Open omdat openbaarmaking maakt dat men rekening kan houden met beschermde soorten, en dit belang opweegt tegen het geringe risico dat daaruit volgt vanuit moedwillige aantasting.
- Generieke vervaging van soorten in een gebied vanwege kwetsbaarheid van dat gebied (zoals een habitattype)
 - o Open en dus geen vervaging op basis van kwetsbaarheid gebied ('gebieds vervaging'). De lijst kwetsbare soorten is een beter instrument dan gebieds vervaging omdat de lijst specifiek kwetsbaarheden afschermt. Bovendien is de inschatting dat gebieds vervaging als een onbedoelde aantrekkingskracht zou doorwerken. Je beschermt een kwetsbaar gebied door regels te stellen aan de toegankelijkheid van het gebied en die te handhaven.
- Generieke vervaging van alle soorten in gebieden vanwege defensie terrein met risico bij betreding voor veiligheid personen, en mogelijke verstoring van oefeningen
 - o Open omdat toegangsbeperkingen al bestaan en hiervoor het geijkte middel zijn (waarschuwings gevaarlijk terrein, verbod betreding) en bovendien de lijst kwetsbare soorten een beter instrument is doordat het gericht kwetsbare soorten afschermt.
- Meetpunten, vaste apparatuur of routes vanwege risico op moedwillige verstoring.
 - o Open omdat het risico als gering is ingeschat door de werkgroep en dus het ontsluiten van survey informatie open kan totdat het tegendeel is bewezen. In afwijking hierop kan dit specifiek voor data van derden met sterk risico op herleidbaarheid tot personen, zoals looproutes van vrijwilligers, onder het 'tenzij' vallen.

1.2.2 Beschikbaarstelling van open data

Veel open data zijn **anoniem toegankelijk**. Open data betreft alle ondersteunende sets (zie 1.2) via portaal en API; het tonen van open data, media en datasets met metadata zonder survey informatie via het NDFF portaal; en het exporteren van op 5x5 km geaggregeerde data. Zoals hierboven omschreven moet deze NDFF data bij gebruik worden geciteerd.

Anonieme toegang geeft een grotere kans op ondoordacht gebruik of het niet citeren van gebruikte data. Dit past niet op het afgegeven gebruiksrecht op (delen van) in NDFF gebundelde data vanwege belang van citeren en zorgvuldig gebruik. Daarom komen specifieke open data alleen vrij voor **afnemers met een account**, na achterlaten van een geldig e-mailadres. Het betreft exporteren van open data in vol detail en specifieke metadata van datasets inclusief survey informatie. Bij het aanmaken van een account wordt men gewezen op voorwaarden en beperkingen voor datagebruik:

- Wees bewust van (on)mogelijkheden van NDFF-data: lees de aandachtspunten gebruik NDFF-data.
- Bronvermelding volgens de beschikbare standaardcitatie is verplicht.
- Fair use policy: belast programmatuur niet overmatig en doelbewust. Buitensporig gebruik kan resulteren in een schorsing van het account.

Deze punten gelden ook voor de anoniem toegankelijke open data, maar naleving daarvan wordt zwaarder gewogen voor de via deze weg beschikbare open data.

1.3 Beveiligde data

Een gedeelte van de data is niet (volledig) open beschikbaar, omdat er zwaarwegendere belangen zijn dan openbaarmaking. Dit zijn de zogenaamde beveiligde data. Hieronder omschrijven we de diverse tenzij-bepalingen.

1. Kwetsbare soorten

In zeldzame gevallen komt het voor dat het voortbestaan van een soort, of diens populaties, in Nederland wordt bedreigd door openbaarmaking van diens natuurgegevens in de NDFF. Daarom moet openbaarmaking van data achterwege blijven indien dit belang niet opweegt tegen het belang van bescherming van hetgeen waarop data betrekking heeft (Bijlage 2, Verdrag van Aarhus en Wet open overheid). Om hier invulling aan te geven is een afwegingskader opgesteld gebaseerd op internationale standaarden (Bijlage 4). Vervolgens is op basis hiervan een **lijst kwetsbare soorten** opgesteld. Deze lijst omschrijft welke taxa, in welke context, op welke wijze voor het publiek wordt veralgemeniseerd en met welke reden. In de meeste gevallen betreft dit vervaging van detaillocatie tot 1x1 of 5x5 km, in aansluiting op geldende standaarden, en in zeer uitzonderlijke gevallen wordt een soort compleet verborgen. De eerste versie van de lijst bevat ongeveer 1000 soorten uit het NDFF woordenboek. Het woordenboek bevat alle geldige codes in de NDFF waaronder codes van soorten.

Om datalekken van detailgegevens te voorkomen bevat de publieksversie geen dataset en geen beeldmateriaal. Daarnaast worden technische maatregelen genomen om datalekken te voorkomen (Bijlage 5).

Daarnaast geldt:

- De lijst wordt minimaal twee keer per jaar geëvalueerd door de onafhankelijke commissie 'open data beleid'. Zo nodig kunnen acute wijzigingen worden doorgevoerd, mochten soorten beargumenteed kwetsbaar zijn geworden.
- Nieuwe taxa worden vervaagd of vertraagd totdat ze op kwetsbaarheid zijn beoordeeld.
- Parent, child, synonieme taxa en combitaxa van taxa op de lijst kwetsbare soorten worden beoordeeld.
- (zeer) oude waarnemingen van taxa op de lijst kwetsbare soorten kunnen mogelijk open data worden, met name van mobiele soorten.

2. Persoonsgegevens

De waarborging van de persoonlijke levenssfeer gaat voor openbaarmaking van informatie. Daarom worden persoonsgegevens niet meegeleverd bij open data. Beveiligde data kan waarnemersinformatie bevatten in geanonimiseerde vorm, mits deze informatie is gedeeld met de NDFF. Ook is het mogelijk om toegang tot beschikbare waarnemersnamen in datasets aan te vragen bij de bronhouder.

Een systeem van koppelbare waarnemersidentiteiten is voorzien, waarbij de natuurlijke persoon in kwestie het initiatief en zeggenschap heeft over eventuele te maken koppelingen. Dit verbetert de toegang tot eigen data voor de persoon, en verbetert de kwaliteit van geanonimiseerde waarnemersdata voor de gemeenschap. De kwaliteit neemt toe doordat minder waarnemers onder meerdere anonieme identiteiten bekend zijn.

Bronhouders accepteren dat meegezonden waarnemersnamen en contactinformatie beschikbaar zijn voor validatie (communicatie).

3. Data van derden onder voorwaarden

Private organisaties verzamelen waardevolle natuurdata die ten goede komen aan een goed gevulde en functionerende NDFF. Derden worden aangemoedigd om hun data open in de NDFF te plaatsen, waarbij de standaard beveiliging geldt voor kwetsbare soorten en persoonsgegevens. Dat gebruiksrecht wordt echter niet altijd verleend. In bepaalde gevallen nemen we data in de databank op waarop de bronhouder beperkingen heeft opgenomen. Bijvoorbeeld dat de bronhouder voorwaarden stelt aan de openbaarmaking. Daarom kan data bij uitzondering met de NDFF worden gedeeld als 'data van derden onder voorwaarden'. Overheden en/of de NDFF kunnen niet vrij beschikken over deze datasets, maar essentieel is dat deze gegevens voor publieke taken en besluiten beschikbaar en bruikbaar zijn voor geautoriseerde afnemers. Zo nodig kan in samenspraak met de bronhouder hiertoe een dienst worden ingeregeld.

Het bestaan van deze datasets in een open datasysteem geeft extra complexiteit voor zowel technische voorzieningen als werkprocessen. Om te voldoen aan wetgeving is het essentieel dat deze datasets gecontroleerd en gekenmerkt zijn. Om de praktische uitvoerbaarheid te waarborgen worden het aantal typen voorwaarden beperkt (zie 1.3.1). Daarnaast is data standaard open, tenzij bronhouder data heeft voorzien van een geregistreerd kenmerk 'data van derden'. Dit kenmerk wordt door de uitvoeringsorganisatie geregistreerd en verleend in de overeenkomst met de bronhouder, is persistent, en dient door de bronhouder te worden gekoppeld aan relevante datasets. De datasets en metadata, en kenmerken met omschrijving zijn open, zodat het bestaan van deze datasets in de NDFF publiek zichtbaar is.

4. Afgekeurde data

Afgekeurde data voldoet niet aan de minimale kwaliteit vanwege technische of inhoudelijke redenen. Criteria daarvoor zijn aannemelijkheid en sterkte van bewijs. Daarom wordt deze niet ter beschikking gesteld, niet als open data en niet via diensten voor beveiligde data. Ze is alleen zichtbaar voor bronhouders en medewerkers van de uitvoeringsorganisatie.

1.3.1 Diensten voor beveiligde data

Beveiligde data worden alleen in detail beschikbaar gesteld aan geautoriseerde organisaties of personen, en onder voorwaarden. Daarbij geldt een onderscheid voor eigen data en data van anderen. Eigen data zijn altijd in detail beschikbaar voor een bronhouder. Voor toegang tot beveiligde data van anderen moet een onderbouwd belang worden aangetoond dat toegang tot de gevraagde beveiligde data rechtvaardigt. Daarvoor dient een toets te worden uitgevoerd op de legitimiteit van de aanvraag. De NDFF toetst de legitimiteit van een ingediende aanvraag aan de hand van vastgestelde gebruikstypen, waarvoor open data ontoereikend is, en gedaan vanuit een organisatie of persoon die aantoonbaar beschikt over adequate kennis en kunde.

Vastgestelde gebruikstypen zijn:

- Milieueffectrapportage (MER)
- (verkenning) onderzoek natuurwaarden vanuit ruimtelijke ordening
- toetsing Omgevingswet (voorheen Wet natuurbescherming)
- uitvoering gedragscode
- uitvoering natuurbeheer
- beheer- of beleidsevaluatie (incl. beheerplan)
- (beleid)rapportageverplichtingen (HR, VR, RL, ..)
- onderzoek ter verbetering van onze kennis over soorten, populaties, verspreiding, ecologie, methodiek

Er zijn twee diensten beschikbaar voor beveiligde data: (i) gegevenslevering op projectbasis en (ii) structurele toegang.

(i) Toegang op projectbasis

Voor incidenteel gebruik kunnen afnemers met een account een gemotiveerd verzoek tot export van gespecificeerde data indienen. Zij maken zich kenbaar als persoon, en zullen ook naam, telefoonnummer, eventuele organisatie en motivatie van hun aanvraag indienen. Ook dienen zij voorwaarden voor gebruik van beveiligde data te hebben ondertekend vóór gegevenslevering. De aanvragen worden beoordeeld door de uitvoeringsorganisatie conform richtlijnen, in geval van aanvragen buiten vastgestelde kaders kan een aanvraag worden voorgelegd aan de commissie 'open data beleid'. Als het verzoek wordt goedgekeurd ontvangt de aanvrager de gegevenslevering. Informatie van aanvragen op projectbasis wordt 3 jaar bewaard en wordt gebruikt ter beoordeling van de aanvraag, voor verschaffen van eventuele toegang, en voor toezien op volgen van de voorwaarden.

(ii) Structurele toegang

Voor organisaties die structureel behoefte hebben aan beveiligde data voor uitvoering van hun werkprocessen is het mogelijk om te worden opgenomen in het **register geautoriseerde organisaties**. Deze geregistreerde organisaties verkrijgen structurele toegangsrechten tot beveiligde data, zie volgende paragraaf voorwaarden toegang en gebruik. Het register bevat de naam van geautoriseerde organisaties, en het organisatieprofiel waartoe zij behoren. In de organisatieprofielen is vastgelegd op basis van welk gebruiksdoel(en) de toegang wordt verleend. De vastgestelde organisatieprofielen komen voort uit staande praktijk, omdat het uitgangspunt is dat de huidige typen afnemers met toegang tot het Uitvoerportaal toegang blijven houden.

Organisaties die in aanmerking wensen te komen voor geautoriseerde toegang dienen zich bij de uitvoeringsorganisatie kenbaar te maken. Indien zij passen binnen de omschreven organisatieprofielen wordt toegang verleend onder de nieuwe voorwaarden en techniek. Aanvragen van organisaties die structurele toegang wensen, niet vallen onder de vastgestelde profielen, en een onderbouwde casus indienen waarom toegang op projectbasis ontoereikend is gaan langs de commissie.

De vastgestelde organisatietypen zijn:

- rijksorganisaties
- provincies
- waterschappen (via koepel Unie van Waterschappen)
- gemeentes (via koepel VNG)
- kennisinstituten (TO2-federatie)
- terreinbeherende (natuur)organisaties

- (vii) nutsbedrijven
- (viii) actief in de privaatrechtelijke zakelijke markt voor ruimtelijke ordening in het kader van Omgevingswet of ecologische kennisontwikkeling, advies en onderzoek ('ecologisch adviesbureaus')

Afnemers die nu vanuit de licentieovereenkomst met Stichting NDFF structureel toegang hebben tot en gebruik kunnen maken van de NDFF behouden, met het overgaan van de governance naar wettelijke verankering, in het nieuwe systeem hun toegang tot de NDFF.

Een geautoriseerde organisatie verkrijgt toegang tot alle beveiligde data en is zelf verantwoordelijk voor zorgvuldige toegang, zorgvuldige beheer van toegang en zorgvuldig gebruik van verleende rechten tot beveiligde data. De uitvoeringsorganisatie stelt hiervoor een standaard autorisatieverbinding (mfa), een systeem voor account- en personenbeheer en bijbehorende documentatie beschikbaar.

Personen verbonden aan geautoriseerde organisaties aan wie rechten worden verleend tekenen vooraf de voorwaarden en dienen zich vervolgens periodiek als natuurlijk persoon te authenticeren om in te loggen. Afnemers van beveiligde data moeten zich zeer bewust zijn dat ze kwetsbaarheden inzien of exporteren. Overschakelen naar de modus om beveiligde data in te zien moet expliciet in beeld zijn, zoals door een wegklikbare melding of gewijzigd kleurenschema.

In aanvulling op bovenstaande kan de uitvoeringsorganisatie toegang verlenen aan eigen medewerkers indien dat nodig is om haar bedrijfsprocessen uit te voeren zoals op vlak van dienstverlening, kwaliteitsborging, monitoring en technisch onderhoud en ontwikkeling.

In aanvulling op bovenstaande kan de uitvoeringsorganisatie in het kader van kwaliteitsborging aan **validatoren** validatierechten verstrekken voor (groepen van) taxa, waarmee validatoren voor waarnemingen die daaronder vallen worden geautoriseerd tot inzien van beveiligde data.

In aanvulling op bovenstaande kan de uitvoeringsorganisatie gebruik loggen, analyseren en zo nodig doorleveren aan de commissie 'open data beleid'. Voor details zie sectie 1.4.

1.3.2 Voorwaarden voor toegang tot en gebruik van beveiligde data

Toegang tot en gebruik van beveiligde data is gebonden aan strikte voorwaarden. Personen die aanvragen indienen, of organisaties met structurele toegang tekenen vooraf voor deze voorwaarden. Zij zijn verantwoordelijk voor inrichting van techniek en processen ter waarborging van correct intern gebruik. De uitvoeringsorganisatie kan bewijs daartoe opvragen en beoordelen, en in geval van twijfel voorleggen aan de commissie.

De volgende voorwaarden gelden:

- Voorkom schade aan kwetsbare soorten of gebieden.
- Accounts zijn strikt persoonlijk, en enkel voor natuurlijke personen.
- Bronvermelding volgens de beschikbare standaardcitatie is verplicht.
- Download gegevens bij uitzondering, want data staat het veiligst in de NDFF.
- Garandeer veilige opslag en toegang conform standaarden NDFF.
- Publiceer voor intern gebruik zo nodig op kleine schaal, liefst alleen niet-elektronisch, niet aanpasbaar. Vernietig data na gebruik.
- Publiceer of deel niet preciezer dan de toegestane publieke versie van beveiligde data.
- Bij schending van deze voorwaarden door afnemer volgt een waarschuwing, schorsing en/of forse geldboete.

1.4 Logging, monitoring en handhaving

In de huidige NDFF is een systeem van logging actief. Daarin worden raadplegingen en exports gelogd, voor monitoring van de performance, voor actieve monitoring op schending van gebruiksvoorwaarden en incidenteel om verdenkingen uit te zoeken.

In aanvulling daarop wordt een meldpunt misbruik voorzien om meldingen over gebruik niet conform de voorwaarden, gestandaardiseerd te verwerken en te behandelen. Hierover wordt jaarlijks, geanonimiseerd gerapporteerd door de commissie 'open-databaseleid'.

Dit systeem wordt behouden met twee doelen: om de performance van geleverde diensten en producten te kunnen waarborgen en verbeteren, en als systeem voor monitoring en handhaving op toegang en gebruik van (beveiligde) data. Dus, in dat laatste geval mag de gebruikslogging onder mandaat van de onafhankelijke commissie worden gebruikt ter opsporing van vermeend misbruik en handhaving van

voorwaarden, en zo nodig voorgelegd aan de commissie. Dit omvat speurwerk bij meldingen en klachten, en actieve monitoring of analysewerk ter handhaving of verbetering van het gevoerde data-beleid inclusief gemaakte afspraken. Bronhouders hebben geen toegang tot deze gebruiksdata, en vertrouwen op de gemaakte afspraken en voorziene instrumenten.

Bijlage 1 – Begrippenlijst

Afnemer: persoon die data uit de NDFF betreft en inzet om uitspraken te doen over, of kennis op te doen van de natuur. Voor particulier of organisatie;

Beheer: functioneel, technisch en applicatiebeheer, alsmede het ten behoeve van de Stichting NDFF uitvoeren van preventief en correctief onderhoud en beheer van de softwareapplicaties van de NDFF;

Beheerder: medewerkers van de NDFF-uitvoeringsorganisatie, op dit moment valt het NDFF-team onder BIJ12/IPO;

Beschermde soorten: soorten volgens de Omgevingswet beschermd (zie Afdeling 11.2 Besluit activiteiten leefomgeving). Sommige beschermde soorten zijn gevoelig of kwetsbaar, andere niet.

Beveiligde data: data onder de tenzij-bepalingen, zoals van kwetsbare soorten en data van derden. Deze is via diensten toegankelijk voor geautoriseerde organisaties in gedetailleerde onbeveiligde weergave;

Bronhouder: partij die verantwoordelijk voor het inwinnen, actueel houden, opslaan en ter beschikking stellen van data en datasets. Bronhouder dient over voldoende gebruiksrechten en controle te beschikken om gegevens in de NDFF beschikbaar te stellen;

Commissie open data beleid: ingesteld door, en met mandaat van het medebestuur van de NDFF om te besluiten over datarestricties vanwege kwetsbaarheden, en welke personen namens organisaties daartoe geautoriseerd zijn;

Data: in de NDFF ingevoerde Natuurgegevens;

Databeheerder: partij die verantwoordelijk is voor het databeheer in de NDFF, meestal bronhouder, of dataleverancier, of aangewezen derden;

Dataleverancier: partij verantwoordelijk voor het daadwerkelijk toeleveren aan, en actueel houden, van specifieke datasets in de NDFF.

Dataset: een verzameling van data van een bronhouder;

Exploitatie: het opvragen en/of (her)gebruiken en/of ter beschikking stellen van NDFF of gedeeltes daarvan aan Gebruikers en derde(n). Natuurgegevens: op basis van een validatieprocedure gewaarborgde waarneming, met uitzondering van foto's en geluidsbestanden en/of Uitgebreide natuurwaarnemingen, alsmede updates daarvan;

Geaggregeerde data: samengenomen data, meestal in ruimte of tijd, zoals de aanwezigheid of het aantal waarnemingen per kilometerhok;

Gevoelige soorten: soorten waarover gevoeligheden of kwetsbaarheden bestaan vanwege verschillende standpunten over juiste omgang met natuur en bescherming ervan. Een subset daarvan wordt daadwerkelijk aangewezen als kwetsbaar. Voor de overige soorten wordt voor bescherming van de soort openbaarmaking belangrijker geacht dan instellen van restricties.

Kwetsbare soorten: soorten vastgelegd door de NDFF in de 'lijst kwetsbare soorten' waarop restricties van toepassing zijn op de detaillocatie, omdat bescherming van de soort beter wordt gediend door restricties dan openbaarmaking. Dit vanwege aanzienlijke risico's en gevolgen door vervolging en verstoring. Er is geen wettelijk vastgelegde lijst aan kwetsbare soorten. Kwetsbare soorten staan veelal op de Rode lijsten; een deel valt onder beschermde soorten;

Metadata: doorzoekbare beschrijvingen van gegevens, standaard op het niveau van de dataset. Hieronder vallen bronhouder, licenties, protocollen en werkwijzen. De Nederlandse overheidsstandaard hiervoor is DCAT-DONL;

Natuurgegeven: op basis van een validatieprocedure gewaarborgde waarneming van een dier- of plantensoort in Nederland, alsmede de aanpassing of bewerking van die waarneming, niet zijnde foto's of geluidsbestanden;

NDFF: Nationale Databank Flora en Fauna, bestaande uit alle Data, de Natuurgegevens, de bijbehorende soft- en hardware, alsmede uit de aan de NDFF verbonden merk- en handelsnamen 'NDFF', 'Het Natuurloket', 'Natuurloket' en 'Telmee';

Open data: vrij toegankelijke data zonder kwetsbaarheden zoals voor natuur en personen. Open data dient te worden geciteerd, want deze omvat data waarbij bronvermelding gevraagd wordt;

Uitgebreide natuurwaarneming: waarneming of samenstel van natuurwaarnemingen al dan niet met toegevoegde metadata over de wijze van waarnemen met bijvoorbeeld waarneemprotocollen, aantallen waargenomen individuen, informatie over (territorium)gedrag, leefomstandigheden etc. Hieronder vallen ook waarnemingen, zoals territoria, broedparen, gebiedstotalen, etc die volgens vastgestelde waarneemprotocollen of automatische clusterprogramma's worden bepaald;

Uitvoeringsorganisatie: in dit kader, organisatie die als taak heeft om de uitvoering van de NDFF als publieke databank te organiseren.

Validator: een deskundig soortexpert die door automatische validatie uitgeworpen waarnemingen handmatig beoordeeld op voldoende zekerheid of bewijs om gebruik van de waarneming te rechtvaardigen;

Verstoring: habitats, soorten, populaties of broedgevallen waarbij nabijheid van mensen ernstige gevolgen heeft voor de fitness van de populatie, zoals afname broedsucces of verdwijnen van vegetatie;

Vervaging: het veralgemeniseren van tijd- of locatiedetails bij kwetsbaarheden tot een niveau waarop openbaarmaking acceptabel is. Ook geoprivacy, beveiligen of beveiliging genoemd;

Vervolging: ook wel stroperij. Diefstal van organismen, delen of resten van organismen uit de leefomgeving met fors risico op zeer schadelijke gevolgen voor de regionale of landelijke bescherming van de soort;

Waarnemer: ieder die natuurgegevens verzamelt, registreert, verwerkt of laat verwerken;

Bijlage 2 – Wetten en kaders

Algemene verordening persoonsgegevens (AVG)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

Wet hergebruik van overheidsinformatie <https://wetten.overheid.nl/BWBR0036795/2021-07-01>

In de basis gelden de volgende principes: *data zijn gratis, zoveel mogelijk vrij van rechten, zonder registratie toegankelijk, computer verwerkbaar, voorzien van metadata, doorzoekbaar en vindbaar en zo volledig en onbewerkt als mogelijk.*

Daarnaast zijn volgens FAIR-principes: *data uniek geïdentificeerd, toegankelijk in gangbare domeinspecificaties en dienen afnemers de herbruikbaarheid te kunnen bepalen voor hun specifieke doel.*

De NDFF wordt waarschijnlijk opgenomen in de lijst 'High value datasets' (Bijlage 2). Daaruit volgt dat per 2025 data op ten minste 5x5 km open toegankelijk en machine raadpleegbaar moet zijn.

Wet open overheid

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0045754/2022-08-01>

Artikel 2.4. Zorgplicht en openbaarmaking

2. Een bestuursorgaan draagt er zoveel mogelijk zorg voor dat de informatie die het overeenkomstig deze wet verstrekt, actueel, nauwkeurig en vergelijkbaar is.
3. Indien een bestuursorgaan overeenkomstig deze wet informatie openbaar maakt, geschiedt dat op zodanige wijze dat de belanghebbende en belangstellende burger zoveel mogelijk wordt bereikt en op de volgende algemeen toegankelijke wijze:
 - d. of, indien verstrekking van een kopie of de letterlijke inhoud redelijkerwijs niet gevegd kan worden, door een uittreksel of een samenvatting van de inhoud te geven, inlichtingen daaruit te verschaffen of door terinzagelegging.
4. Een bestuursorgaan is niet verantwoordelijk voor de juistheid of de volledigheid van door derden opgestelde informatie.
5. Indien het bestuursorgaan kennis draagt van de onjuistheid of onvolledigheid van de verstrekte informatie, doet het hiervan mededeling.
6. Indien het bestuursorgaan informatie verstrekt, verstrekt het zo nodig, en voor zover deze informatie voorhanden is, tevens informatie over de methoden die zijn gebruikt bij het samenstellen van de informatie.

Artikel 5.1. Uitzonderingen

1. Het openbaar maken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:
 - d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 3.1 onderscheidenlijk paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de betrokkene uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor de openbaarmaking van deze persoonsgegevens of deze persoonsgegevens kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt;
2. Het openbaar maken van informatie blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
 - g. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;

Databankenwet

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0010591/2021-06-07>

FAIR

<https://www.go-fair.org/fair-principles/>

Omgevingswet

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/>

<https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/inhoud/omgevingswet/>

Afdeling 11.2 Besluit activiteiten leefomgeving

Wet natuurbescherming

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Artikel 1.12f

1. De bij algemene maatregel van bestuur aangewezen bestuursorganen verzamelen gegevens over:
 - a. de voortgang en de gevolgen van de maatregelen, opgenomen in het programma stikstof-reductie en natuurverbetering;
 - b. de ontwikkeling van de staat van instandhouding van de voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden.
2. De bestuursorganen verstrekken de gegevens aan Onze Minister.

Artikel 1.12h

Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld over:

- b. het verzamelen en verstrekken van gegevens, bedoeld in artikel 1.12f, eerste en tweede lid;

Open Data Directive (2019) en Uitvoeringsverordening High Value Datasets

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1024>

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=PI_COM:C\(2022\)9562&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=PI_COM:C(2022)9562&from=EN)

<https://docs.geostandaarden.nl/eu/handreiking-EU-informatie/>

<https://data.overheid.nl/community/maatschappij/high-value>

<https://docs.geostandaarden.nl/eu/hvdl/>

Verdrag van Aarhus

<https://wetten.overheid.nl/BWBV0001700/2005-03-29>

Article 4. Access to environmental information

4. A request for environmental information may be refused if the disclosure would adversely affect:
 - h) The environment to which the information relates, such as the breeding sites of rare species.

The aforementioned grounds for refusal shall be interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and taking into account whether the information requested relates to emissions into the environment.

Bijlage 3 – Uitgangspunten Toekomstbestendige governance

Private en publieke organisaties onderschrijven gezamenlijk het belang van goede natuurwaarnemingen (soort, locatie, tijdstip) die als grondstof kunnen dienen voor tal van onderzoeken en analyses alsook input kunnen zijn voor diverse processen (beleid, beheer, handhaving, toezicht, etc.). Vanuit deze gedachte is al jaren geleden de NDFF ontstaan, en het doel van de NDFF is nog steeds actueel en het nastreven waardig.

Dit voorgaande houdt in dat de NDFF van en voor de samenleving is: Vrijwilligers dragen bij aan het inwinnen van natuurwaarnemingen, maar ook opdrachtgevers van inwin-projecten zoals overheden. Kennisinstituten - waaronder soortenorganisaties en onderzoekorganisaties – dragen bij aan de benodigde kennis om (a) waarnemingen te valideren en (b) op basis van onderzoek vanuit die waarnemingen tot informatie te komen over de natuur (de staat, trendanalyses, mogelijkheden tot herstel, verbeteracties, etc.). Daarnaast zorgen provincies en LNV – en mogelijk meer publieke en private organisaties - voor de benodigde financiële middelen om een infrastructuur in stand te houden die nodig is om de waardevolle natuurwaarnemingen op een verantwoorde wijze te behouden, beheer en beschikbaar te stellen (OPEN, tenzij) aan de samenleving.

Er wordt naar gestreefd dat de beoogde wettelijke verankering ervoor zal zorgen dat de financiële middelen, die via gemeenschapsgeld (overheidsbegrotingen) worden aangewend een duurzaam karakter kunnen krijgen en houden. De wettelijke verankering stimuleert dat alle overheidspartijen (als data leverancier) de weg naar de NDFF weten te vinden. De wettelijke verankering zorgt er niet voor dat de databank van de overheid wordt. De NDFF is en blijft een gezamenlijk initiatief van publieke en private partijen, zoals eerder gesteld: de NDFF is van en voor de samenleving.

In het zogenaamde Richtinggevend Document v0.8 (2018) dat door betrokken overheden en terrein behorende organisaties is vastgesteld, wordt hierover gesteld dat de NDFF zodanig moet worden ingericht dat:

- de privacy van de waarnemer wordt beschermd conform AVG-regelgeving;
- kwetsbare natuur (soorten, gebieden) wordt beschermd;
- toeleveranciers zoals vrijwilligers vertrouwen hebben en houden;
- de database mag niet zo maar kan worden gekopieerd

Het voorgaande inclusief de ambitie om waar mogelijk de toegankelijkheid van de NDFF voor de samenleving te vergroten – afgezet tegen toegankelijkheid van de NDFF zoals die nu is geregeld – leidt tot de volgende set aan uitgangspunten:

Inzake doelstelling

1. Aan de NDFF deelnemende partijen (publiek en privaat) onderschrijven de doelstelling om natuurdata zo veel als mogelijk en duurzaam ter beschikking te stellen aan de samenleving
2. De NDFF is een community die door alle deelnemende partijen wordt gebruikt om bovenstaande doelstelling te verwezenlijken. Hiermee is de NDFF van alle deelnemende partijen.

Inzake eigenaarschap en governance

3. Publieke en private partijen nemen op vrijwillige basis deel aan de NDFF;
4. De NDFF is van alle partijen die de uitgangspunten onderschrijven en actief bijdragen;
5. Deze partijen participeren, direct of indirect, in het 'medebestuur';
6. Leveranciers van natuurdata (de bronhouders) behouden het eigendom en alle daaraan verbonden rechten;
7. De NDFF verkrijgt van bronhouders het gebruiksrecht om de aan de NDFF toevertrouwde data zo maximaal als verantwoord ter beschikking te stellen aan de samenleving;

Inzake validatie

8. De aan de NDFF aangeboden data wordt gevalideerd opdat de natuurdata die door de NDFF ter beschikking wordt gesteld van bekende en bij voorkeur hoge kwaliteit is. Hiermee wordt beoogd om een 'single source of truth' voor natuurdata te laten ontstaan.
9. De NDFF-data wordt door partijen gebruikt bij het maken van informatieproducten, onderzoeken, et cetera. De NDFF moedigt dit aan. Hierbij geldt wel dat de NDFF geen verantwoordelijkheid kan en zal nemen voor de kwaliteit van die producten en onderzoeksresultaten. Dat is aan de betreffende partijen zelf.

Inzake duurzaam beheer

10. De aan de NDFF ter beschikking gestelde data wordt duurzaam beheerd opdat er een historische databank ontstaat van natuurwaarnemingen (die door de tijd heen steeds rijker wordt) ten behoeve van allerhande onderzoek. De aan de NDFF aangeboden data blijft daarmee 'voor altijd' beschikbaar.

Inzake toegang

11. Omdat actuele natuurdata gevoelig kan zijn voor misbruik hechten alle deelnemende partijen aan de NDFF aan een passend toegangsbeleid tot de data (Open, tenzij);
12. Voor het overgrote deel van alle beschikbare natuurdata zal gelden dat die toegankelijk is voor iedereen;
13. Voor een gering deel van de data zullen toegangsrestricties worden opgesteld, toegepast en toegezien op naleving ervan, om daarmee vorm te geven aan verantwoorde toegang zoals het gestelde in 7;
14. Het onder 5 genoemde 'medebestuur' bepaalt welke gegevens aangemerkt worden als gevoelig en waarvoor restricties voor inzage van kracht zijn;
15. Het onder 5 genoemde 'medebestuur' bepaalt welke personen, namens organisaties, inzage mogen krijgen in gegevens waar restricties voor gelden.
16. Het onder 5 genoemde 'medebestuur' besluit, in nauwe samenspraak met alle aan de NDFF deelnemende partijen, hiertoe een onafhankelijke Cie Publicatieregels in te stellen. De werkgroep Publicatieregels – die thans in opdracht van de stuurgroep wordt ingericht – kan gezien worden als een voorloper van die beoogde Commissie.

Deze uitgangspunten zullen door een juridisch expert worden voorzien van een advies hoe e.e.a. contractueel vast te leggen, hoe wettelijke verankering de duurzaamheid van de NDFF kan versterken zonder dat beoogde toegangsbeleid (open, tenzij) onderuit wordt gehaald en wat de impact is van de Woo op de beoogde inrichting van de governance (medebestuur) voor de NDFF.

Bijlage 4 – Afwegingskader lijst kwetsbare soorten
NDFF afwegingskader toewijzing kwetsbare soorten
Samengesteld door: Bart Grutters, maart 2023

Achtergrond

De NDFF werkt een open data beleid uit voor de toekomst. Zorgvuldige omgang met kwetsbaarheden is daar een belangrijk onderdeel van (open, tenzij). Het merendeel van de natuurgegevens is vrij van risico's voor wilde populaties. Sterker nog, weten waar wat leeft helpt in algemene zin om de natuur beter te beschermen. Voor een klein gedeelte van natuurgegevens gaat dit echter niet op, openbaarmaking levert daar te grote risico's voor wilde populaties en soorten;

Natuurinformatie van soorten is gevoelig indien openbaarmaking een groter risico geeft op schade voor het betreffende onderwerp, of diens omgeving, dan geheimhouding. Daarbij zijn zeldzame of beschermde soorten niet per definitie kwetsbaar, omdat openbare natuurinformatie vooral ook (onbewuste) schade voorkomt. Overigens zijn meestal niet alle natuurgegevens van een soort kwetsbaar: essentieel is de context zoals rust- of verblijfplaats, levensstadium of gedrag.

De intentie is om kwetsbare natuurinformatie zo accuraat, transparant en gestandaardiseerd als mogelijk vast te stellen en te documenteren. Dit afwegingskader is daartoe opgesteld. Het is gebaseerd op het Britse (NBN 2019) en Franse afwegingskader (Ichter et al. 2022), die op hun beurt gebaseerd zijn op internationale standaarden voor open biodiversiteitsdata (Chapman et al. 2020).

Alle kwetsbaar bestempelde natuurgegevens worden zodanig vervaagd of vertraagd weergegeven aan het publiek dat risico's voldoende zijn ondervangen. Gedetailleerde informatie is alleen raadpleegbaar voor personen met toegangsrechten onder strenge gebruiks- en publicatievoorwaarden. De vorm en proces van actualisatie van de lijst valt buiten scope van dit document.

Afwegingskader open natuurdata

Alleen natuurinformatie die voldoet aan alle deelaspecten wordt aangemerkt als kwetsbaar:

Deelaspect	Uitleg
1. Het onderwerp heeft bij openbaarmaking van natuurinformatie een grote kans op aantasting door menselijke activiteit	Dit betreft soorten die in ruime zin worden verstoord (natuurtoerisme, -fotografie) of vervolgd (eten, verzamelen, handelen, verjagen, doden) vanwege specifieke interesse of aantrekkelijkheid. Dit moet onderbouwd met voldoende bewijs, een oude anekdote of gevoel volstaat niet. De aard en context van informatie is relevant: de kenmerken, nauwkeurigheid en locatie bepalen samen de context of natuurinformatie kwetsbaar is voor toegenomen aantasting door menselijke activiteit.
2. Het onderwerp heeft kenmerken die haar kwetsbaar maken voor aantasting	Wijdverspreide soorten met grote, snel-reproducerende populaties zijn bestand tegen aantasting van vruchten of individuen. Andere soorten hebben een lage reproductie, zijn zeldzaam of zeer verstoringsgevoelig tijdens broedseizoenen. Een jonge populatie van een traag reproducerende soort is minder robuust dan een grote, vitale populatie van dezelfde soort.
3. Toegevoegd risico voor onderwerp door openbaarmaking in NDFF	Indien locatiedetails van een soort of populatie publiek beschikbaar zijn heeft afschermen in de NDFF geen toegevoegde waarde.

Enkele losse voorbeelden

- Bokkenorchis is kwetsbaar in alle waarnemingen, want ze is aantrekkelijk voor verzamelaars, groeit in gering aantal populaties op specifieke habitats met een lage reproductie. Informatie over groeiplaatsen is niet elders al beschikbaar.
- Informatie over trekkende kraanvogels, een passerende zeearend of een foeragerende meervleermuis is niet van risicovolle aard omdat soorten zeer mobiel zijn en informatie niet zomaar herleidbaar is tot kwetsbare verblijfplaatsen.

- Een nest van koolmezen of huismus is niet bijzonder, en soorten zijn dermate algemeen en robuust voor verstoring dat deze in detail openbaar in de NDFF kunnen staan.
- Broedgevallen van rode wouw zijn enerzijds zeer zeldzaam en daarmee aantrekkelijk, anderzijds is broedsucces zeer gevoelig voor verstoring. Deze informatie is niet elders beschikbaar.
- Als verblijfplaatsen van een soort al in detail gepubliceerd worden, dan is er geen toegevoegde waarde om deze in de NDFF te vervagen.

Literatuur

Chapman et al. 2020, <https://docs.gbif.org/sensitive-species-best-practices/master/en/>

Ichter, J., Robert, S., Touroult, J. (coord.) 2022. Sensibilité des données à la diffusion. Guide technique du SINP. v2.0. Paris, 24 pp. <https://inpn.mnhn.fr/docs-web/docs/download/404525>

NBN 2019, https://docs.nbnatlas.org/wp-content/uploads/2019/10/National-Biodiversity-Network-sensitive-species-policy_v6-002.pdf

Bijlage 5 – Best practices techniek

Datalekken van kwetsbare soorten voorkomen

Natuurdatabanken zijn door schade en schande wijzer geworden in het voorkomen van datalekken vanuit slimme vormen van oneigenlijk gebruik om detaillocaties te achterhalen.

De detaillocatie van kwetsbare soorten kan worden afgeleid uit:

- Voorafgaande of opvolgende waarnemingen mét detail-locatie via identiteit, nummers of tijdstip van uploaden;
- Informatie uit de dataset zoals route, andere waarnemingen op dezelfde dag, of via locatie in identiteit;
- Informatie voortkomend uit verzoek tot autorisatie om detaillocatie in te mogen zien;
- Ondoordachte samenvattingen met informatie gedetailleerder dan het vrijgegeven vervagingsniveau;
- Standplaatsen van kwetsbaarheden kan worden achterhaald door slim misbruik van de automatische validatie. Stel dat een soort wordt vervaagd op 1x1 km en waarnemingen worden goedgekeurd met minimaal 2 goedgekeurde waarnemingen binnen 100 meter, dan kunnen nieuwe waarnemingen worden gebruikt om locatiedetails te achterhalen.